

Datasta, merkityksistä ja silloista

Aika on maailman demokraattisin asia, sitä on kaikilla maailman ihmisillä vuorokaudessa yhtä paljon, totesi Pyhäjoen Jukka dialogimme aluksi. Silti nuo 24 tuntia näyttäytyvät eri ihmisille eri tavoin: siinä missä joku kokee minuuttien mätelevän, toisen päivässä ne tuntuvat hujauttavan hetkessä. Eivätkä kenenkään päivät ole veljiä keskenään.

TEKSTI: LIISA VIROLAINEN

AIKA ON LUKUJA, joiden ni-
meämistä ja merkityksistä on
jossain sovittu. Silti aikaankin
voidaan suhtautua ja ladata
arvoa kovin erin tavoin. Siinä
missä entinen pääministeri uskoi 5 x 6 x 60s tuovan
tuottavuutta, todisti maailmanjätti omassa konteks-
tissaan kokonaisen päivän vähentämisen viikkotyö-
ajasta lisäävän tulosta 40%.

**Tämä epävarma, helposti haavoittuva
ilmaantumisen ja karkaavien kohteiden
maailma, jossa syyn ja seurauksen
suhteet ovat epäselviä, ylittää yksittäisen
ihmisen tai organisaation kognition.**

**Ulkoa tulevat virtaukset tai yllättävät
tapahtumat vaikuttavat enemmän kuin oma
huolella suunniteltu strategia eikä heikoista tai
selkeämmistäkään signaaleista saa oikein otetta.**

Datan monet kasvot

Data on pitkälti numeroita, joilla joko on väliä tai sitten ei – riippuu kontekstista. Viimeisen kahden vuoden aikana tuotettiin enemmän dataa kuin koskaan aiemmin. IBM:n mukaan 2,5 kvinttililjoonaa – miljardi miljardia – tavua vuorokaudessa (prof. Pekka Abrahamsson 12.2.2020). Joskus juolahtaakin mieleen, että olemme niin ihastuneita datan keruuseen ja siihen liittyviin uudenlaisiin härpäkkeisiin, ettei lukujen käyttötarkoitusta tahi informaatioarvoa juuri mieti. Tavoitteetkin esitetään usein lukuina, datana, jota on helppo kerätä, koska todellisen vaikuttavuuden osoittaminen numeroin tai tarinoin on sangen haastavaa sillä aikavälillä, millä tavoitteita on totuttu tarkastelemaan.

Data on myös aliarvostettua ja alituttua. Varsinkin, kun kyse on asioiden liittymisestä toisiinsa systeemissä ja systeemien systeemissä ja asioissa, joita on vaikea käsittää, jotka ovat jatkuvassa liikkeessä ja vaikeasti hahmotettavissa. Tämä epävarma, helposti haavoittuva ilmaantumisen ja karkaavien kohteiden maailma, jossa syyn ja seurauksen suhteet ovat epäselviä – jos ollenkaan olemassa saati tunnistettavissa – ylittää yksittäisen ihmisen tai organisaation kognition. Ulkoa tulevat virtaukset tai yllättävät tapahtumat vaikuttavat enemmän kuin oma huolella suunniteltu strategia eikä heikoista tai selkeämmistäkään signaaleista saa oikein otetta.

Tieto on harvoin jos koskaan absoluuttista vaan tulkintoja, kumuloituvaa ja johonkin ajatus- ja arvomaailmaan pohjautuvaa.

Merkityksenluonnin prosessissa rakennetaan luottamusta

Tarvitsemme dataa ja siitä kertyvää informaatiota, jotta voisimme muodostaa uutta tietoa ja tehdä tämän, yleensä epätäydellisen tiedon perusteella kussakin hetkessä jotensakin järkeenkäyviä tekoja ja päätöksiä. Data on arvokasta vain, jos siitä saa irti merkityksiä. Nämä ovat sitä arvokkaampia, mitä enemmän ne luovat uutta ymmärrystä ja tietoa. Tieto on harvoin jos koskaan absoluuttista vaan tulkintoja, kumuloituvaa ja johonkin ajatus- ja arvomaailmaan pohjautuvaa. Mitä monogeenisempi merkitystenluonnin prosessi on, sitä vahvemmin pilkottavat ennako-oletukset taustalta ja sitä epäluotettavampia johtopäätökset usein ovat.

Verkosto onkin enenevässä määrin normaali kehittämisentiteetti. Verkostoituminen on kevyt ja joustava tapa organisoida hierarkioiden sisällä ja väleissä, oli sitten kyse ammattiryhmän välisestä tiedon ja kokemusten vaihdosta tai viheliäiseen ongelmaan haettavista lähestymistavoista ja ratkaisuista. Monialainen ja -tieteellinen yhteistyö ja verkostoissa tapahtuva kehittäminen ja merkitysten luominen ovat välttämättömiä tässä haaraassa, epävarmassa, kytkeytyneessä ajassamme, jossa eritoten luonnon kantokyvyn rajat ja toimeentulon rakentuminen ja taloudellinen oikeudenmukaisuus haastavat koko demokraattista järjestelmäämme.

Hierarkia on raskas ja jäyhä rakenne ja sopii verrattain pysyvään toimintaympäristöön. Verkosto, jossa toimijoiden välillä vallitsee arvostusta ja luottamusta, pystyy muotoutumaan ketterämmin ja eläytymään käsillä olevaan tilanteeseen. On suhteellisen helppo kutsua kulloisiinkin oloihin soveltuvaa asiantuntemusta enemmän tai vähemmän lyhyeksi aikaa yhteisen haasteen äärelle. Myös virallisen hierarkian sisällä verkostot luovat siltoja organisaatiosta toiseen ja madaltavat kynnystä yhteistyöhön ja rikastavat laajempaa ymmärrystä.

Ilmaantuvasta oppimista ja tutkimista – mitä tämä kaikki tarkoittaa?

Mitä juuri nyt tapahtuu ja tiedämme, miltä asiat vaikuttavat eri näkökulmista katsottuina? Mitkä kaikki asiat käsillä olevaan ilmiöön vaikuttavat, miten ne kytkeytyvät toisiinsa? Mitä tämä kaikki tarkoittaa? Mikä voisi olla seuraava viisas askelemme? Miten sitä voisi koetella, miten kevyesti kokeilla ja synnyttää uutta seuraavaa käytäntöä – kunnes variaatiot kasvavat ja ilmaantuvalla täytyy löytyä merkityksiä ja luoda

Kirjoittaja Liisa Virolainen harrastaa tutkivaa oppimista ja on mukana useissa eri verkostoissa luovista byrokraateista villitseviin villasukkiin – elävässä elämässä ja virtuaalimaailmassa. Hän toimii valtiovallinnossa sisäisenä konsulttina ja on yksi Uusikaiku.fi -verkostoitusoppaan kirjoittajista.

Verkosto, jossa toimijoiden välillä vallitsee arvostusta ja luottamusta, pystyy muotoutumaan ketterämmin ja eläytymään käsillä olevaan tilanteeseen.

uusia, juuri siinä tilanteessa ja kontekstissa toimivia toimintatapoja ja palveluja. Osaamisia keskeisempää on halu olla vuorovaikutuksessa ja tutkia ja oppia, yhdistää oppimisia.

Viime vuosisadan lopulla tietojohtamisessa puhuttiin paljon BA:sta, mahdollistavasta tilasta, joka saattoi olla fyysinen, virtuaalinen tai mentaalinen – tai kaikkia näitä. Siihen liittyi oleellisesti tunteiden, kokemusten ja mentaalisten mallien jakaminen, raja-aitojen madaltaminen, dialogi, reflektointi ja kokeileminen sekä mm. virtuaaliset työtilat ja jakamisen paikat. Näitä oppeja olemme pyrkineet hyödyntämään monimuotoisessa yhteistyössä pystytetyn Työ2.0Labin kehityksessä, niin itse toimitilassa kuin konseptissakin.

Julkisen hallinnon palveluja ja toimintatapoja ei kehitetä umpiossa vaan avoimessa vuorovaikutuksessa eri toimijoiden ja kansalaisten kesken. Satojen vuosien aikana syntynyttä hallintoa ja sen osin varsin jäyhiäkin rakenteita ei murreta hetkessä, mutta verkostot kaatavat raja-aitoja ja luovat siltoja yli erilaisten railojen ja rajojen. ■

Osaamisia keskeisempää on halu olla vuorovaikutuksessa ja tutkia ja oppia, yhdistää oppimisia.